

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC80 (82)

ISSN 1857-7059

ГОДИШЕН ЗБОРНИК

2020

YEARBOOK

2020

ГОДИНА 11
БРОЈ 16

VOLUME XI
NO 16

GOCE DELCEV UNIVERSITY - STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

ГОДИШЕН ЗБОРНИК
2020
YEARBOOK
2020

ГОДИНА 11
БР. 16

VOLUME XI
NO 16

GOCE DELCEV UNIVERSITY – STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

ГОДИШЕН ЗБОРНИК ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

За издавачот:

вонр. проф. Драгана Кузмановска

Издавачки совет

проф. д-р Блажо Боев

проф. д-р Лилјана Колева-Гудева

проф. д-р Виолета Димова

вонр. проф. Драгана Кузмановска

проф. д-р Луси Караниколова -Чочоровска

проф. д-р Светлана Јакимовска

проф. д-р Ева Ѓорѓиевска

Редакциски одбор

- проф. д-р Ралф Хајмрат – Универзитет од Малта, Малта
проф. д-р Нечати Демир – Универзитет од Гази, Турција
проф. д-р Ридван Џанин – Универзитет од Едрене, Турција
проф. д-р Стана Смиљковиќ – Универзитет од Ниш, Србија
проф. д-р Тан Ван Тон Та – Универзитет Париз Ест, Франција
проф. д-р Карин Руке Бритен – Универзитет Париз 7 - Дени Дидро, Франција
проф. д-р Роналд Шејфер – Универзитет од Пенсилванија, САД
проф. д-р Кристина Кона – Хеленски Американски Универзитет, Грција
проф. д-р Златко Крамариќ – Универзитет Јосип Јурај Штросмаер, Хрватска
проф. д-р Борјана Просев-Оливер – Универзитет во Загреб, Хрватска
проф. д-р Татјана Ѓуришиќ-Бекановиќ – Универзитет на Црна Гора, Црна Гора
проф. д-р Рајка Глушица – Универзитет на Црна Гора, Црна Гора
доц. д-р Марија Тодорова – Баптистички Универзитет од Хонг Конг, Кина
доц. д-р Зоран Поповски – Институт за образование на Хонг Конг, Кина
проф. д-р Елена Андонова – Универзитет „Неофит Рилски“, Бугарија
м-р Диана Мистреану – Универзитет од Луксембург, Луксембург
проф. д-р Зузана Буракова – Универзитет „Павол Јозев Сафарик“, Словачка
доц. д-р Наташа Поповиќ – Универзитет во Нови Сад, Србија

проф. д-р Светлана Јакимовска, доц. д-р Марија Кукубајска, проф. д-р Луси Караниколова-Чочоровска, проф. д-р Ева Ѓорѓиевска, проф. д-р Махмут Челик, проф. д-р Јованка Денкова, проф. д-р Даринка Маролова, Доц. д-р Весна Коцева, виш лектор м-р Снежана Кирова, виш лектор м-р Наталија Поп-Зариева, лектор д-р Надица Негриевска, виш лектор м-р Марија Крстева

Главен уредник

проф. д-р Светлана Јакимовска

Одговорен уредник

проф. д-р Ева Ѓорѓиевска

Јазично уредување

Лилјана Јовановска

(македонски јазик)

виш лектор м-р Биљана Иванова, виш лектор м-р Крсте Илиев,

виш лектор м-р Драган Донеv

(англиски јазик)

Техничко уредување

Сања Гацов

Редакција и администрација

Универзитет „Гоце Делчев“ -Штип

Филолошки факултет

ул. „Крсте Мисирков“ 10-А п. фах 201, 2000 Штип

Република Северна Македонија

**YEARBOOK
FACULTY OF PHILOLOGY**

For the publisher:

Ass. Prof. Dragana Kuzmanovska, PhD

Editorial board

Prof. Blazo Boev, PhD

Prof. Liljana Koleva-Gudeva, PhD

Prof. Violeta Dimova, PhD

Ass. Prof. Dragana Kuzmanovska, PhD

Prof. Lusi Karanikolova-Cocorovska, PhD

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD

Prof. Eva Gjorgjievska, PhD

Editorial staff

Prof. Ralf Heimrath, PhD— University of Malta, Malta

Prof. Necati Demir, PhD— University of Gazi, Turkey

Prof. Rıdvan Canım, PhD— University of Edrene, Turkey

Prof. Stana Smiljkovic, PhD— University of Nis, Serbia

Prof. Thanh-Vân Ton-That, PhD— University Paris Est, France

Prof. Karine Rouquet-Brutin PhD— University Paris 7 – Denis Diderot, France

Prof. Ronald Shafer PhD— University of Pennsylvania, USA

Prof. Christina Kona, PhD— Hellenic American University, Greece

Prof. Zlatko Kramaric, PhD— University Josip Juraj Strosmaer, Croatia

Prof. Borjana Prosev – Oliver, PhD— University of Zagreb, Croatia

Prof. Tatjana Gurisik- Bekanovic, PhD— University of Montenegro, Montenegro

Prof. Rajka Glusica, PhD— University of Montenegro, Montenegro

Ass. Prof. Marija Todorova, PhD— Baptist University of Hong Kong, China

Ass. Prof. Zoran Popovski, PhD— Institute of education, Hong Kong, China

Prof. Elena Andonova, PhD— University Neofilt Rilski, Bulgaria

Diana Mistreanu, MA— University of Luxemburg, Luxemburg

Prof. Zuzana Barakova, PhD— University Pavol Joseph Safarik, Slovakia

Ass. Prof. Natasa Popovik, PhD— University of Novi Sad, Serbia

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD, Ass. Prof. Marija Kukubajska, PhD,

Prof. Lusi Karanikolova-Cocorovska, PhD, Prof. Eva Gjorgjievska, PhD,

Prof. Mahmut Celik, PhD, Prof. Jovanka Denkova, PhD, Prof. Darinka Marolova, PhD,

Ass. Prof. Vesna Koceva, PhD, lecturer Snezana Kirova, MA, lecturer Natalija Pop-Zarieva,

MA, lecturer Nadica Negrievska, PhD, lecturer Marija Krsteva, MA

Editor in chief

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD

Managing editor

Prof. Eva Georgievska, PhD

Language editor

Liljana Jovanovska

(Macedonian language)

lecturer Biljana Ivanova, MA, lecturer Krste Iliev, MA, lecturer Dragan Donev, MA

(English language)

Technical editor

Sanja Gacov

Address of editorial office

Goce Delchev University

Faculty of Philology

Krste Misirkov b.b., PO box 201

2000 Stip, Republic of North Macedonia

СОДРЖИНА CONTENTS

Јазик

Марија Тодорова

ДИЈАЛЕКТИТЕ НА ШПАНСКИОТ ЈАЗИК ВО
СОЕДИНЕТИТЕ АМЕРИКАНСКИ ДРЖАВИ

Marija, Todorova

DIALECTS OF SPANISH IN THE UNITED STATES OF AMERICA 9

Книжевност

Marija Krsteva, Dragan Donev, Kristina Kostova,

Krste Iliev, Natalija Pop Zarijeva

THE USE OF LETTERS IN POSTMODERN BIOFICTIONS:

THE PARIS WIFE 19

Крсте Илиев, Марија Крстева, Кристина Костова,

Драган Донеv, Наталија Поп Заријева

ПРЕНЕБРЕГНУВАЊЕТО НА СТАТУСОТ И ДОЛЖНОСТА

НА ПРИНЦОТ ХАЉ, НЕГОВИОТ ГРЕВ НА МРЗЛИВОСТ, НЕГОВАТА
РЕФОРМАЦИЈА И НЕГОВОТО ПАЃАЊЕ ВО ГРЕВОТ НА ГОРДОСТА

Krste Iliev, Marija Krsteva, Kristina Kostova, Dragan Donev, Natalija Pop Zarijeva

PRINCE HAL'S NEGLECT OF STATUS AND OFFICE, HIS SIN OF SLOTH,

HIS REFORMATION AND HIS FINAL FALL INTO THE SIN OF PRIDE 27

Преведување

Светлана Јакимовска

КОН ПРЕВОДОТ НА „СЛАВНАТА ИНВАЗИЈА НА МЕЧКИТЕ НА СИЦИЛИЈА“
ОД ДИНО БУЦАТИ

Svetlana Jakimovska

ON THE TRANSLATION OF “THE BEARS’ FAMOUS INVASION OF SICILY”

BY DINO BUZZATI 39

Драган Донеv, Марија Крстева, Кристина Костова,

Крсте Илиев, Наталија Поп Заријева

УЛОГАТА НА КВАЛИФИКУВАНИТЕ ПРЕВЕДУВАЧИ ВО

ГЛОБАЛИЗИРАНИОТ СВЕТ ВО ВРЕМЕ НА ПАНДЕМИЈА И ИНФОДЕМИЈА

Dragan Donev, Marija Krsteva, Kristina Kostova,

Krste Iliev, Natalija Popzarjeva

THE ROLE OF QUALIFIED TRANSLATORS IN THE

GLOBALIZED WORLD DURING PANDEMIC AND INFODEMIC 51

Марија Леонтиќ

ЗБОРОВНИТЕ ГРУПИ СО ГЛАГОЛСКИ ПРИЛОГ ВО ТУРСКИОТ ЈАЗИК

И НИВНОТО ПРЕДАВАЊЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК

Marija Leontikj

WORD GROUPS WITH A GERUND IN TURKISH LANGUAGE AND

THEIR EQUIVALENCE IN MACEDONIAN LANGUAGE 59

Дидактика

Викторија Еленова

ПСИХОЛИНГВИСТИЧКИ ОСВРТИ КОН ПРОЦЕСОТ НА
ИЗУЧУВАЊЕ СТРАНСКИ ЈАЗИК

Viktorija Elenova

PSYCHOLINGUISTIC OVERVIEW OF THE FOREIGN LANGUAGE

LEARNING PROCESS 69

Неда Радосављевиќ

ИМПЛЕМЕНТИРАЊЕ НА КОМБИНИРАНА НАСТАВА КАЈ
СТУДЕНТИТЕ ЗА УЧЕЊЕ АНГЛИСКИ КАКО СТРАНСКИ
ЈАЗИК ВО ВИСОКОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Neda Radosavljevikj

IMPLEMENTING BLENDED LEARNING APPROACH WITH

STUDENTS WHEN LEARNING ENGLISH AS A SECOND LANGUAGE 79

ИМПЛЕМЕНТИРАЊЕ НА КОМБИНИРАНА НАСТАВА КАЈ СТУДЕНТИТЕ ЗА УЧЕЊЕ АНГЛИСКИ КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИК ВО ВИСОКОТО ОБРАЗОВАНИЕ

д-р Неда Радосавлевиќ

Универзитет на Југоисточна Европа-Тетово

n.radosavleviq@seeu.edu.mk

Апстракт: Од неодамна високото образование потроши многу напор да одговори на брзите технолошки иновации во предавањето и учењето на англискиот како странски јазик. Во модерните универзитети со појавата на технологијата се поттикнува интересот за комбинираната настава. Во изминатите неколку години се зголеми бројот на студии кој го проучуваат прашањето за интегрираното образование со цел 1. Како да се интегрира современата технологија и медија во конвенционалната (традиционална) училишница и 2. Каков вид на педагогија би примениле професорите при употреба на современата технологија, фронтална настава (face-to-face) или пак примена на компјутерска технологија во компјутерска училишница.

Целта на овој труд е да ја истражи мотивираноста на студентите од примената на комбинираното учење во наставата по англиски јазик, кое за разлика од традиционалното, претставува самонасочено учење (автономно, индивидуално, самостојно). Резултатите се добиени од анкетата спроведена со 50 студенти од (Правен факултет, Факултет за современи општествени науки и Факултет за јазици, култури и комуникација, оддел Меѓународни комуникации) кои ја посетуваа наставата по Англиски јазик за специфични потреби и целта беше да се увиди мотивираноста од користењето на електронски алатки за дебати, дискусии и развој на критичко-мисловните способности на студентите преку употребата на дигиталниот софтвер Гугл класрум кој се користи на Универзитетот на Југоисточна Европа.

Клучни зборови: *електронски ресурси, комбинирана настава, дигитален софтвер, високо образование, педагогија, технологија.*

IMPLEMENTING BLENDED LEARNING APPROACH WITH STUDENTS WHEN LEARNING ENGLISH AS A SECOND LANGUAGE

Neda Radosavlevikj¹

¹South East European University-Tetovo

n.radosavleviq@seeu.edu.mk

Abstract: Recently, the Higher Education has spent a lot of effort to give answer to the advancement of the communicational technologies in teaching and learning English as a second language. In the contemporary universities, the appearance of the technology raises the interest for blended learning approach in teaching. In this recent years the number of studies has increased that examine the question of integrated education with the aim: 1. How to integrate modern technology and media in conventional (traditional) classroom and 2. What kind of pedagogy the teachers will implement when using modern technology, traditional (face-to-face) or computer technology in computer classroom.

The aim of this paper is to examine the motivation of the students when implementing blended learning model into English teaching curriculum and how it is distinguished from the traditional model because it represents self-directed (autonomous, individual, independent). The results are taken from the questionnaire conducted with 50 students from (Legal studies Faculty, Faculty of contemporary humanistic studies and Faculty of languages, culture and communication, department of International Communication) that attended English for specific purposes lectures and the aim was to see how much students are motivated to use the technological tools for debates, discussion and for development of critical thinking skills by implementing the LMS- Google classroom that is currently in use at South East European University.

Key words: *technological resources, blended learning teaching, digital software, higher education, pedagogy, technology.*

1. Вовед

Предмет на интерес на овој труд е комбинираното учење и неговата примена во наставата по англиски како странски јазик во високото образование. Комбинираното учење вклучува две полиња на интерес, технолошки и инструментални импликации комбинирани со педагошката теорија. Според генералниот концензус педагошките импликации треба да бидат приоритетни пред технолошките. Во средината насочена кон студентот (student-centered teaching) одговорноста на наставникот е да го обучи студентот и води низ процесот на самонасочување, самоодговорност и автономност при изучувањето на англискиот како странски јазик.

Дизајнирањето и имплементирањето на наставната програма која го промовира комбинираното учење (Blended Learning) може да биде од особено значење за високообразовните институции затоа што ги исполнува потребите на двете страни, на наставниците и на студентите. Овој метод на изучување на

англискиот како странски јазик овозможува поврзување на фронталната настава (face to face) и комуникацијата преку интернет, кои можат да им помогнат на студентите да изберат начин на изучување на јазикот кој надобро им одговара со што би станале поавтономни при изучувањето на странските јазици. Понатаму, комбинираното учење е и вистински чекор напред кон учење на поинтересен и поразличен начин. Овој нов метод овозможува подобро образование на студентите, како и развој на високообразовните институции при што ќе се даде повеќе слобода на поединците да се истакнат или поинаку речено да бидат „поавтономни“ во изучувањето на англискиот како втор јазик.

За разлика од традиционалното, комбинираното учење претставува интегрирано самонасочено учење (автономно, индивидуално). Овој метод од една страна овозможува задоволување на потребата за учење (learning need), а од друга страна овозможува адаптирање врз база на стилот, односно на начинот кој ученикот го совладува материјалот.

Предизвикот за наставникот кој го применува комбинираното учење на час е да ги предвиди можните недостатоци, различности, пречки во однос на институциите, колегите, администраторите и да го прифати овој начин како можно решение кое ќе даде солидни резултати при повеќегодишната примена.

Врз основа на досегашните сознанија и анализата на резултатите од истражувањето може да се констатира позитивно влијание на комбинираното учење врз мотивацијата за учење, зголемување на нивото на јазична компетенција кај студентите, зголемување на вештините за читање и пишување и развивање на автономното учење.

2. Карактеристики и примена на комбинираното учење

Комбинираното учење претставува составен дел на наставата при изучување на англискиот како странски јазик во многу високо-образовни институции. Активната настава вклучува услови при што квалитетот на наставата се вреднува од аспект на директна вклученост на ученикот, како и стекнување знаења преку интеракција со наставникот и другите ученици. Поимот “blended learning” потекнува од зборот “blend” што означува „смеса, комбинација“, комбинирање на традиционалниот модел на фронтална настава со современиот начин на учење јазик, односно со примена на технологии. Со користење на компјутер се овозможува современа интерактивна настава во училишта и истиот се користи како наставно средство со огромен потенцијал како извор на многу информации.

Со воведувањето на компјутерскиот систем во високото образование, ќе им се овозможи на студентите настава која ќе биде приспособена на индивидуалните интереси и нивните потреби. Компјутерот претставува составен дел од образовниот процес за изведување на наставата со подигнување на квалитетот, како и извор на знаење за побрзо и поквалитетно учење.

Од друга страна преку примена образовниот софтвер студентите ќе стекнат поширок опсег знаења и вештини кои ќе го подобрат квалитетот на нивното знаење, како што се (Трпчевска и Христов 2010, стр.135–136): развој на *когнитивни, емоционални и социјални вештини*. Преку развој на когнитивните вештини студентите ќе научат да ги решаваат проблемите во дигиталната средина и креативно да се изразуваат. Емоционалните вештини ја зголемуваат самовербата на кај студентите бидејќи компјутерот претставува истовремено извор на информации и универзален систем кој се користи за решавање на задачи со проблем индивидуално или во групи при што кога ќе се реши проблемот студентите својот успех со споделуваат со своите соученици со што се потенцира нивната креативност и можност за напредување. Социјалните вештини се особено значајни за развој на социјалните способности кај студентите преку работата во двојки/парови студентите разменуваат мислења, идеи, искуства и активно социјализираат и комуницираат во дигиталната средина.

Компјутерот претставува корисна алатка при изучувањето на јазикот, особено ако тој стане дел од нивните секојдневни професионални активности. Во исто време компјутерите нудат можности за симултано гледање слики, слушање говор и користење на мултимедиални извори, што придонесува за побрзо изучување на наставните содржини.

3. Наставни процеси и промени во високото образование

Со подемот на информатичко-комуникациските технологии се наметнува и потребата за користење на електронските ресурси во наставата на универзитетите. Ваквиот глобален тренд им овозможува на студентите да размислуваат и да ги обработуваат информациите на суштински поразличен начин од оној на предходните генерации Пренски, 2001a; Пренски 2001b. Студентите од Гугл генерацијата според (Никовска, 2013, стр.351) се навикнати брзо да ја добиваат информацијата, паралелно да прават и процесираат повеќе работи, преферираат на текстот да му предходи визуелен приказ или графикон, најдобро функционираат кога се поврзани на социјалните мрежи и претпочитаат игри пред сериозна работа, имаат потреба од чести пофалби и награди. Сите овие факти придонесуваат за наставни процеси кои ќе придонесат за промени во високото образование како и прилагодување на методите за учење на јазик при што се очекува и систематизиранiot образовен процес да се прилагоди на когнитивните промени кај студентите.

Од тука се јавува и потребата за стимулирање на студентите и прилагодување на наставата според потребите на индивидуата. Комбинираното учење означува комбинирање на методите на настава, каде што при комбинирање на традиционалниот и модерниот начин на настава се добива нешто сосема поразлично и многу пооригинално. Истото претставува и комбинација на различни методи и медиуми вклучувајќи и менторска настава (Мек Спран и Кинг, 2005).

Многу е значајна примената на комбинираниот метод во наставниот процес, како и начинот на негово имплементирање во високообразовните институции. Предностите на комбинираната настава се во начинот на кој таа може да се изведе во училиница, со традиционален модел при што фронталната настава се комбинира со модерен начин, односно со примена на технологии (Пичиано и Џиубан, 2005, стр.8). Во овој случај, традиционалниот и дигиталниот модел се јасно одвоени и секој има своја соодветна примена.

Комбинираното учење е најлогичниот природен развој на учењето кој овозможува иновативност и интеракција на студентите како и нивна постојана комуникација и социјализација во дигиталната средина. Наставата која се одвива комбинирано претставува чекор напред во високото образование и му овозможува на студентот да го избере најдобриот начин на учење англиски јазик како странски. Карактеристично за комбинираното учење е примената на различни ресурси преку кои наставникот комуницира со студентите. Оттука произлегува дека комбинираната настава е комбинација (Кејл и Торн, 2008, стр.16) од мултимедиални технологии, виртуелни училиници, конференциски јавувања и текстуална интернетска анимација со видеопренос.

Предностите на комбинираниот наставен модел се: флексибилност во поглед на место и време (преку примена на технологијата, односно компјутерите, се овозможува студентите и наставникот да комуницираат од место и во време кое ним најмногу им одговара), продуктивност (наставникот ги прегледува задачите и студентите навремено добиваат известување, односно повратна информација) и забрзување на комуникацијата меѓу наставникот и студентите како и меѓу самите студенти.

Комбинираното учење уште се нарекува и кооперативно учење (Пичиано и Џиубан, 2005, стр. 8). Една од главните предности на ова учење се состои во тоа што им помага на студентите да соработуваат и заедно да изработуваат проекти или, пак, да работат заедно на одредени задачи во групи каде што, доколку се појави некој проблем, студентите можат меѓусебно да си помагаат и, доколку е потребно, да се консултираат со наставникот. Кога студентите работат заеднички на одреден проект, нивната комуникација се одвива онлајн и корисењето на интернет портал и форумите за дискусија им помагаат да преговараат и да се договараат.

Кај комбинираната настава во фокусот на вниманието е студентот кој треба да се промовира како двигател на наставата, а не како пасивен објект – примател на знаењето. Оттука, наставникот е оној кој треба да ги следи потребите на студентите и да ги насочува самостојно да учат во согласност со нивните индивидуални способности. Од овој контекст произлегува настојувањето на студентот да му се овозможи активна улога во процесот на учење, како и залагање тој да стане поавтономен во изучувањето на англискиот јазик како странски (Рос и Гејц 2010, стр. 2).

Комбинирањето на активностите овозможува примена на современи технологии во наставата, како видеоконференции, блогови, викис (wikis) и други модерни типови на медиуми. Комбинираната настава вклучува интеграција на активностите кои се одвиваат дигитално и оние што се изведуваат лице-в-лице, иако се можни и други опции. Во овој контекст следува заклучокот дека комбинираната настава овозможува комбинирање и на педагошките методи (од кооперативни до компетитивни), комбинирање синхронични и асинхронични технологии, комбинирање форми на работа (од групни до независни, индивидуални модели), модалитети (од формати базирани врз текст до мултимодални технологии), дури и комбинирање различни програми интегрирани од други факултети. Со цел да се обезбеди квалитетна настава со комбиниран модел, потребно е да се потврди квалитетот на средината за учење, да се искористи она што го знаеме за потребите на возрасните студенти, а и да се примени нашето знаење, како и постојано да се надградува за наставните процеси кои се одвиваат дигитално.

Со развојот на технологијата се јави зголемена потреба за промена на наставните методи во наставата по Англиски јазик во високото образование. Современите студенти (т.н. *digital natives*) во денешно време размислуваат и ги процесираат информациите на поинаков начин од предходните генерации (Никовска 2013, стр.351) и тие ја наметнаа потребата за промена на наставниот модел, за посовремена настава која ќе овозможи користење на електронските ресурси во текот на студирањето. Оттука се јавува и потребата од интернет-портали преку кои се одвива размената на мислења, искуства и идеи меѓу студентите и наставниците како и размена на искуства меѓу наставниот кадар.

Комбинираното учење овозможува современ и иновативен начин на издигнување и развивање на наставно-образовните процеси во сите сфери, притоа давајќи вистинска можност на школите и високо образование, оставајќи им простор на поединците во креирање и градење нови модели во работната средина. Системската организација и воспоставувањето на комбинираната настава во високото-образовните институции претставува долготраен и макотрпен процес како и стратегија преку која се подразбира институционална поддршка и посветеност, техничка и административна поддршка, како и континуиран процес на обука за наставниците и студентите.

4. Потенцијалот на комбинираната настава во наставата по англиски како странски јазик

Комуникацијата и информациите добиени од интернет имаат големо влијание врз трансформативната улога на комбинираната настава. Напредокот на информатичко-комуникациски технологии секојдневно го менува начинот на кој комуницираме и со нивниот развој се појавија повеќе софверски решенија чија цел е поуспешно и побрзо изучување на странските јазици. Овие промени

се неминовни во образовниот процес за размена на информации и пренесување на знаење. Примената на софтверско решение придонесува за зголемена интерактивност, автентична и покооперативна настава по странски јазик. Преку користењето дигитален систем им се овозможува на студентите да станат поавтономни во и надвор од училищата.

Трансформацискиот потенцијал на комбинираната настава се состои од потребата за редизајнирање на наставните програми. „Во 21 век учениците се веб-потрошувачи (web consumers) и имаат потреба од дигитална настава која ја поддржува партиципацијата и интеракцијата. Тие се стремат кон искуства кои се друштвени и ги поврзуваат еден со друг (Вест и Вест, 2009, стр. 2)“. Комбинираната настава ја промовира соработката помеѓу студентот и наставникот во заедницата и придонесува за активно учење. Според Виготски (1981) учењето се создава во две етапи: интерпсихолошка и интрапсихолошка. Виготски (2011, стр.2) тврди дека : „Секоја функција во културниот развој на детето се јавува двапати. Најпрво се јавува на социјален план, а потоа на психолошки план. Од тука произлегува дека интеракцијата во дигиталната и традиционалната средина е значајна за учењето бидејќи кога новите вештини ќе бидат усвоени тие се трансформираат од интерпсихолошки во интрапсихолошки.

Греам и Робинсон (2006, стр.13) истакнуваат дека потенцијалот на комбинираната настава се состои од тоа што предавањето во училища се заменува со интерактивна средина во која студентите конструираат знаење како резултат од интеракцијата со наставниците и своите колеги. Ова значи дека трансформацијата им овозможува на студентите да бидат заедно, да комуницираат оддалеку без разлика на време, место или ситуација. Комбинираното учење е ефективно бидејќи ја развива соработката меѓу наставникот и студентот за дијалог, дебата преку форумот за дискутирање, преговарање и донесување одлуки (Гарисон и Канука, 2013, стр.77). Имплементирањето на комбинираното учење во високото образование е посебно значајно бидејќи влијае на колаборативноста, го поттикнува наставниот процес преку користењето на електронските ресурси, форумите за дискутирање, видеото, веб-страниците и дигиталните материјали на курсевите по Англиски јазик, ги подготвува студентите за динамична интеракција и им помага на студентите да ги подобрат вештините за зборување и да го развијат критичкото размислување.

Во оваа декада се појавија различни дигитални системи кој имаат за цел да го подобрат квалитетот на предавање и учење. Со примената на дигитален систем во наставата по странски јазик се задоволуваат различните стилови на учење на студентите како и природата на овој метод наложува „ист пристап кон сите“ (one size fits all), кој тешко се применува во практичната настава (Дагада и Мунгаи, 2013, стр.151). Преку користење на ИКТ-алатките во наставата по странски јазик на наставникот му се овозможува да го следи напредокот на студентот преку менторски систем со што наставата може полесно да се

прилагоди на индивидуалните стилови на учење и на темпото во напредувањето на студентите (Jonassen et al., 1999). Ефективната и редовна примена на ИКТ-алатките придонесува за зголемена интерактивност, автентичност и кооперативност во наставата по Англиски јазик.

5. Анализа на резултатите од анкетата

За да се увиди мотивираноста на студентите од комбинираната настава преку употребата на дигиталниот софтвер Гугл класрум, направивме анкета со 50 студенти кои ја посетуваа наставата по Англиски јазик за специфични потреби од (Правен факултет, Факултет за современи општествени науки и Факултет за јазици, култури и комуникација, оддел Меѓународни комуникации). Студентите во најголем број беа Албанци, помал број Турци, Македонци и Роми посетуваа настава во втора година, а беа на возраст меѓу 19-20 години.

Користењето на дигитален систем кој го помага дигиталното учење претставува многу значајен фактор за наставниците и студентите на Универзитетот на Југоисточна Европа. УЈИЕ повеќе од десет години има искуство во користење на софтвер менаџмент системи. Дигиталниот систем Гугл класрум е една од компонентите преку кој се оценува кадарот како и колку го користат дигиталниот систем студентите и наставниците во текот на целата година.

Во Јазичниот центар на Универзитетот на Југоисточна Европа учат студенти од различни културолошко-лингвистички средини и истиот им нуди на студентите избор од курсеви по англиски јазик почнувајќи од почетно до највисокото ниво како и курсеви специјализирани за право, бизнис-информатика, бизнис-економија, јавна администрација и меѓународни комуникации. Мисијата на центарот за јазици е да ги мотивира студентите да социјализираат и да ги стимулира во учењето на странски јазици. Студентите почнувајќи од втора година на студии ги посетуваат специјализираните курсеви каде што професионално се насочуваат во учењето на англискиот како странски јазик зависно од областа која ја студираат.

Со цел да се увиди мотивираноста на студентите од комбинираната настава преку примената на дигиталниот софтвер Гугл класрум и воедно колку студентите се мотивирани да ги користат електронските ресурси за дебати на час, дискусии на и надвор од часот, беше направена студија со 50 студенти кои ја посетуваа наставата по Англиски јазик за специфични потреби.

Анкетата имаше за цел да ја увиди мотивираноста на студентите за комбинирана настава и да ја измери перцепцијата на студентите за употребата на електронски ресурси во наставата како и за нивната примена преку користење на дигиталниот систем Гугл класрум. Резултатите од истражувањето покажаа дека 62 проценти од студентите го користат компјутерот 2 до 5 часа на ден за завршување на нивните задачи. Понатаму, 80 проценти од студентите истакнале дека повеќе сакаат онлајн часови отколку да посетуваат

традиционална настава. 82 проценти истакнале дека потребно е наставниците да ја користат технологијата во училишта, 69 проценти од студентите истакнале дека технологијата им помага во изготвувањето на домашните задачи и исто толку проценти истакнале дека немаат никакви тешкотии со употребата на дигиталниот софтвер. 70 проценти од студентите преферираат комбинирана настава, додека 60 проценти преферираат да комуницираат од дома. 86 проценти од студентите се сложија дека технологијата игра значајна улога во подобрувањето на нивните вештини по англиски јазик. Комбинираното учење им помогнало на 47 проценти од студентите да ги подобрат нивните вештини за читање додека 67 проценти од студентите истакнале дека комбинираното учење им помага да ги подобрат нивните вештини за пишување.

Студентите дадоа многу позитивни одговори во однос на користењето на дигиталниот систем за објавување презентации, онлајн-дискусии и онлајн-предавања 48 проценти се согласија дека Гугл класрум е корисен за објавување презентации, 70 проценти, пак, истакнаа дека Гугл класрум е корисен за онлајн-дискусии. Поголемиот број студенти, 74 проценти истакнаа дека Гугл класрум е корисен за објавување онлајн-предавања. 81 процент од студентите на Универзитетот на Југоисточна Европа истакнаа дека дигиталниот систем им помага во изучувањето странски јазици, им го олеснува пристапот на информации, а можат во секое време и на секое место да комуницираат со наставникот. 67 проценти од студентите истакнале дека комбинираната настава придонела тие да станат посамостојни во учењето на англискиот како странски јазик.

Напредокот на информатичко-комуникациските технологии во високото образование има за цел да ги подобри квалитетот на наставните програми преку зголемување на можностите за отвореност и за користење физички и електронски ресурси, како и нивна примена како наставни средства кои ќе придонесат за поголема мотивираност на студентите и ќе им овозможат да станат поавтономни во изучувањето на англискиот како странски јазик.

6. Заклучок

Со развојот на технологијата се наметнува нов динамичен начин на работа и потреба за имплементирање на современи методи и наставни програми кои треба да се имплементираат во наставата по англиски како странски јазик. Комбинираната настава претставува можност за развој на современи наставни методи со техничка и педагошка поддршка, со што би се подобрил квалитетот како и стандардите за работа во високото образование.

Користењето на дигиталните системи на Универзитетот на Југоисточна Европа претставува чекор напред за подобрување и усовршување на стандардите и квалитетот на учење како и целокупниот наставно-образовниот процес. Преку имплементирање на комбинираното учење се подобруваат и јазичните

компетенции кај студентите: 47 проценти од студентите ги подобриле нивните вештини за читање додека 67 проценти од студентите истакнале дека ги подобриле нивните вештини за пишување. 80 проценти од студентите се сложија дека дигиталниот систем Гугл класрум им помага во изучувањето странски јазик, изготвувањето на домашните задачи како и за нивно објавувањето. 82 проценти од студентите истакнуваат дека е многу корисно наставниците да користат технологии во училища. 72 проценти од студентите дигиталниот систем го користат за онлајн-дискусии преку форумот за дискутирање. На овој начин на студентите им се овозможува да комуницираат со наставникот и со своите соученици кога сакаат асинхронично или синхронично, зависно од тоа каде се наоѓаат.

Со прогресот на технолошките иновации и зголемената примена различни софверски и хардверски алатки се јавува потреба за редицајнирање на наставните програми, со што дел од традиционалната настава ќе се замени со настава изведена во компјутерска училища. Земајќи го предвид целосниот потенцијал на комбинирано учење, треба да се напомене дека за имплементирање на овој метод ќе бидат потребни време и трпение за да им се помогне на високообразовните институции да ја препознаат идејата, односно тенденцијата која треба да се развие. Од една страна, потребно е да се направат промени во наставните програми за да се создаде ефективна средина во која студентите ќе се стимулираат кон колаборативно учење. Од друга страна, не може во целост да се потврди дека комбинираната настава и активностите кои се наменети за комуникативно развивање на јазикот ќе ги мотивираат студентите активно да се социјализираат. Комбинираната настава бара кохерентен и интегриран план за работа и при планирањето потребни се: ентузијазам, енергија, финансиски услови, залагање со цел примена на комбинираното учење за практични цели. Главниот предизвик во процесот на креирање на настава со комбиниран модел е да се развие комуникацијата помеѓу студентите и наставникот во дигиталната средина. Затоа потребно е наставниците да се стремат да создадат услови за споведување на комбинирана настава, да ги креираат наставните програми според овој модел и со тоа да ги редицајнираат курсевите, да објавуваат онлајн материјали со користење на дигитален софтвер, да ги користат форумите за дискутирање и преговарање, да соработуваат и делат искуства со колегите од други универзитети и сето тоа да придонесе за подобрување на квалитетот и методите за учење во високото образование.

Употребата на електронските ресурси придонесе за современа, автентична, кооперативна наставата по јазик. Планирањето на комбинирана настава на еден универзитет претставува долготрајна стратегија каде пред се потребна е институционална поддршка, посветеност, инвестиција и организирање обука на наставниот кадар. Високообразовните институции треба да ги осовременат

наставните методи и да организираат обука за наставниците и студентите и притоа да се земат предвид заедничките потреби, искуствата и целите при спроведувањето на комбинираната настава и критериумите: наставните цели, индивидуалните потреби на студентот, различните стилови на учење, расположливите ресурси итн.

Како краен заклучок на овој труд може да се истакне дека комбинираната настава претставува чекор напред во подобрување и модернизација на наставните методи како и целокупниот образовен процес во Република Северна Македонија. Понатаму, зголемената динамичност на живеење и прогресот на технолошките иновации придонесе за имплементирање на нови продуктивни решенија како што е воспоставувањето на дигитални системи на универзитетите. Софтвер менаџмент системот овозможува синхрона и асинхрона комуникација помеѓу студентите и наставниците со што се отвараат нови можности врзани со избор на време и локација за учење, и при тоа може да се елиминира физичкото присуство во училишта за одредено време. На овој начин студентите побрзо доаѓаат до информации, во секое време имаат пристап до лекциите и наставните планови, задачите и презентациите и се во постојан контакт со наставникот.

Имплементирањето на комбинираната настава има за цел да ги подобри стандардите за квалитет во високото образование. Истовремено овозможува трансформација на административно-организациските структури како и начин за поставување на современи критериуми и системска промена во наставно-образовните процеси. Универзитетите треба да се заложат и да инвестираат во ре-дизајнирање на наставните програми како и промовирање на нови едукативни програми и ефикасни современи методи кои ќе ги мотивираат студентите при учењето на англискиот како странски јазик.

Користена литература

- [1] Abazi-Bexheti, L., Dika, Z., Alili, H. (2009), "Analysis Report of Survey Results About The Usage Of A Learning Management System", International Conference on e-Education and eLearning, Vol. 54, World Academy of Science, Engineering and Technology, Paris, pp. 225–229.
- [2] Abazi-Bexheti, L., Dika, Z., Besimi, A. (2008), "In house Development of Learning Management Systems Using Modular Approach", Proceedings of Ed-Media World Conference on Educational Multimedia, Hypermedia & Telecommunications, Association for the Advancement of Computing in Education, Vienna, pp. 5915–5920.
- [3] Aberdeen Group (2008). Research brief: The rise of Learning Management Systems in Talent Management Systems, Aberdeen, Boston.
- [4] Banados, E. (2006). A Blended-learning Pedagogical Model for Teaching and Learning EFL Successfully Through an Online Interactive Multimedia Environment. CALICO Journal, 23(3).

- [5] Bersin, J., Howard, C., O' Leonard, K., Mallon, D. (2009). Learning Management Systems 2009: Facts, Practice Analysis, Trends and Provider Profiles, Bersin & Associates.
- [6] Bonk, Curtis.J. and Charles.R. Graham.(2006). The Handbook of Blended learning. EDUCASE Centre for Applied Research Volume 7. USA
- [7] Bonk, C.J. & Zhang, K. (2008).Addressing diverse learner preferences and intelligences with emerging technologies: Matching models to online opportunities. Canadian Journal of Learning and Technology, 34 (2).
- [8] Conrad,R-M & Donaldson, A. (2011). Engaging the Online Learner. San Francisco: Jossey-Bass.
- [9] Dam, Leni (1994): How Do We Recognise an Autonomous Classroom? Die Neueren Sprachen, 93/5, 503–527.
- [10] Davis, H. C. & Fill, K. (2007). Embedding blended learning in a university's teaching culture: Experiences and reflections. British Journal of Educational Technology, 38(5), 817–828.
- [11] Dziuban, C.D., Hartman, J.L., & Moskal,P.D. (2004). Blended learning. ECAR Research Bulletin, 7.
- [12] Garrison, D.R.,& Kanuka,H.(2004). Blended learning: Uncovering its transformative potential in higher education. Internet and Higher Education 7(2004) 95–105.
- [13] Garrison, D.R.,& Vaughan,N.D.(2008). Blended learning in Higher Education: Framework, principles, and guidelines. San Francisco: Jossey-Bass.
- [14] Grgurović, M. (2010). Technology-enhanced blended language learning in an ESL class: A description of a model and an application of the Diffusion of Innovations theory. Graduate College at Digital Repository: Iowa State University, Ames 2010.
- [15] Jonassen, David. H, Peck, Kyle. L and Brent G. Wilson (1999). Learning with technology. Upper Saddle River, NJ: Merrill Publishing.
- [16] Lonn, S., Teasley, S. D. (2009).“Saving time or innovating practice: Investigating perceptions and uses of Learning Management Systems”, Computers & Education, Vol. 53, No. 3, pp. 686–694.
- [17] Prensky, Mark. (2001a). Digital Natives, Digital Immigrants: Part 1. On the Horizon, 9(5), 1–6.
- [18] Prensky, Mark. (2001b). Digital Natives, digital Immigrants, part 2: Do they really think differently? On the Horizon, 9(6): 1–6.
- [19] Rivera, R. & Guiza, M. (2017), “Flipped classroom to Support Blended Learning Teaching”, Universidad Autonoma de Baja California.
- [20] Sharma, P. and Barret, B. (2007). Blended Learning: Using technology in and beyond the language classroom. Oxford: Macmillan Education.

- [21] Shehu, V., Besimi, A., Abazi-Bexheti, L., Shaqiri, M. (2009). "Usability Issues While Building A New LMS", Proceedings of the 31st International Conference on Information Technology Interfaces, Cavtat, SRCE, Croatia, pp. 317–322.
- [22] Лазарова-Никовска, Ана. (2013). Употребата на електронските ресурси во наставата по странски јазици на универзитетско ниво. Зборник од ФОН Универзитет, Факултет за странски јазици (350–363), 2013.
- [23] Лазарова-Никовска, А., Димова, В. (2011). Употреба на ИК-технологијата во наставата по јазик. Прирачник за наставата по немајчин јазик за наставниците во основно, средното и високото образование во Алексова, Г и други. Британски совет, Скопје, (73–78).
- [24] Трпчевска, Б., Христов, Р. (2010). Интегрирано учење во основното образование. Зборник на трудови. CITYR10, (стр.135–136) 2010.

ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

ГОДИШЕН ЗБОРНИК

2020